សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ និងសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
Cambodian Center for Human Rights

Sweden
Sverige

People Change the World
Diakonia

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ("ម.ស.ម.ក") គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិរដ្ឋនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិរដ្ឋដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថា គឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទសិទ្ធិ និងសេរីភាព និងទទួលពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនងនិងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យឃ្វីនឡែនទីក្រុងប្រីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ និងសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ គឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក ("គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌")។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ គម្រោងនេះមានគោលដៅរួមទូទៅក្នុងការបង្កើនអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមនេះ គម្រោងមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ជ្រាបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងចំណោមសាធារណជនតាមរយៈលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបង្កើនការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការសង្កេតការណ៍សវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអង្គការដោយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់ ម.ស.ម.ក តាមរយៈអាសយដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ (០) ២៣ ៧២ ៦៩ ០១

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org ។

cc BY NC SA

មាតិកា

១. និយមន័យ 1

១.១. សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ 1

១.២. សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ 2

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ 3

២.១. ច្បាប់អន្តរជាតិ 3

២.២. ច្បាប់កម្ពុជា 3

៣. សារសំខាន់ 4

៤. ដែនកំណត់ 6

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្ដីសម្រេច
ជាសាធារណៈ
&
សិទ្ធិទទួលបានសេចក្ដីសម្រេចមាន
សំអាងហេតុ

១. និយមន័យ

១.១. សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ សំដៅលើការប្រកាសសេចក្តីសម្រេចទាំងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី និងព្រហ្មទណ្ឌត្រូវតែធ្វើឡើងជាសាធារណៈ។ សិទ្ធិនេះផ្សាភ្ជាប់ទៅសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈរបស់ជនជាប់ចោទ ដែលសិទ្ធិទាំងពីរនេះមានគោលបំណងដើម្បីធានាការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌ជាសាធារណៈ និងដោយបើកចំហ។[1]

សិទ្ធិនេះក៏អនុវត្តផងដែរ នៅពេលសវនាការត្រូវបានធ្វើឡើងជាអសាធារណៈ។ បើទោះបីជាសាធារណជនមិនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួមក្នុងសវនាការក៏ដោយ តុលាការមានកាតព្វកិច្ចចេញសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ រួមមានការរកឃើញសំខាន់ៗ ភស្តុតាង និងសំអាងហេតុផ្នែកច្បាប់។[2]

សេចក្តីសម្រេចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាសាធារណៈ នៅពេលសេចក្តីសម្រេចនោះត្រូវបានប្រកាសដោយផ្ទាល់មាត់ដោយតុលាការនៅក្នុងសវនាការជាសាធារណៈ ឬផ្តល់ឱ្យជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅភាគីពាក់ព័ន្ធ និងសាធារណជនអាចរកបានរួមទាំងតាមរយៈបញ្ជីការរបស់តុលាការ ឬតាមទីតាំងផ្សេងៗទៀត ដូចជាគេហទំព័រជាដើម។[3]

ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមិនអាចយល់ភាសាដែលតុលាការប្រើប្រាស់ទេ តុលាការត្រូវតែធានាថា សេចក្តីសម្រេចជាភាសាដែលជនជាប់ចោទអាចយល់បាន និងមានការបកប្រែទៅតាមភាសានោះ ដែលអនុលោមតាមសិទ្ធិទទួលបានអ្នកបកប្រែ និងការបកប្រែ។[4]

---

[1] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, "សៀវភៅស្តីពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" (បោះពុម្ពលើកទី ២, ២០១២) ទំព័រ ១៧២ ផ្នែក ២៤.១, https://www.amnesty.org/download/Documents/8000/pol300022014en.pdf ("សៀវភៅណែនាំអំពីសិទ្ធិនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ")។

[2] ការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, "សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ៣២ មាត្រា ១៤ សិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងសាលាជម្រះក្តី រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌", (UN Doc CCPR/C/GC/៣២, ២៣ សីហា ២០០៧), កថាខណ្ឌ ២៩, https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html។ ("គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២")។

[3] សៀវភៅណែនាំអំពីសិទ្ធិជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, ទំព័រ ១៧២, ចំណុច ២៤.១; អ.ស.ស.អ, "សេចក្តីសង្ខេបផ្លូវច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ" (២៦ កញ្ញា ២០១២), ជំពូក IV, ទំព័រ ២០៨, https://www.osce.org/odihr/94214#:~:text=The%20Legal%20Digest%20of%20International,of%20OSCE%20trial%20monitoring%20operations។ ("អ.ស.ស.អ, សេចក្តីសង្ខេបផ្លូវច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ")។

[4] សៀវភៅណែនាំអំពីសិទ្ធិជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, ទំព័រ ១៧២

១.២. សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ គឺស្ថិតក្នុង**សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌** និងត្រូវបានរួមបញ្ចូលនៅក្នុង**សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ**។[5]

សិទ្ធិនេះមានន័យថា សេចក្តីសម្រេចព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រឆាំងនឹងបុគ្គល ត្រូវតែមានការពន្យល់ពីមូលហេតុ និងអំពីរបៀបនៃការចេញសាលក្រម/សាលដីកា និងមូលហេតុដែលបុគ្គលនោះត្រូវបានរកឃើញថាមានពិរុទ្ធភាព ឬគ្មានទោស។

សិទ្ធិនេះមានគោលបំណងដើម្បីធានាថា អ្នកដែលរកឃើញថាមានពិរុទ្ធភាព ត្រូវបានប្រព្រឹត្តទៅតាមគោលការណ៍ច្បាប់។ **សេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ**ក៏បើកផ្លូវឱ្យ**ប្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់** ប្រសិនបើសំអាងហេតុក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះមិនស្របទៅតាមច្បាប់។

ការគោរពសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុគឺតម្រូវឱ្យតុលាការពិនិត្យលើការចោទប្រកាន់ និងអំណះអំណាងនីមួយៗ ដែលបានបង្ហាញនៅអំឡុងពេលសវនាការ និងឆ្លើយតបទឡ្ហីករណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលបានដាក់ដោយភាគីណាមួយ។

នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ចៅក្រមត្រូវតែពន្យល់ទាំងផ្នែកអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដែលជាមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីសម្រេច៖[6]

- **អង្គហេតុ៖** សេចក្តីសម្រេចត្រូវតែកំណត់អំពីអង្គហេតុ សម្រាប់ជនដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសយ៉ាងច្បាស់លាស់តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន រួមមាន ថ្ងៃកើតហេតុ ទីតាំងកើតហេតុ និងព្រឹត្តការណ៍ជាក់ស្តែងផ្សេងៗទៀត។ ក្នុងការធ្វើដូច្នេះ ចៅក្រមត្រូវតែយោងទៅលើភស្តុតាង ចម្លើយសារភាព ឬសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីជាក់លាក់ និងពន្យល់ពីមូលហេតុដែលពួកគេពឹងផ្អែកលើវា។

- **អង្គច្បាប់៖** សេចក្តីសម្រេចក៏ត្រូវតែមានបញ្ចូលនូវមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃច្បាប់ ដែលជាមូលដ្ឋាននៃសំអាងហេតុ ទាំងលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់ពិសេស (បទល្មើស) និងការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ (របៀបនៃការទទួលខុសត្រូវ៖ ចារី អ្នកសមគំនិត ។ល។)។

---

[5] ការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, "សិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌៖ សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ចៅក្រម, ព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវី", ជំពូក ៧, (ឆ្នាំ២០០៣) ទំព័រ ២៩៣, https://www.ohchr.org/Documents/Publications/training9chapter7en.pdf ។ (« សៀវភៅណែនាំរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ »)

[6] ម.ស.ម.ក,"ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌៖ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ,"(២០១៨), ទាញយកពី៖ https://cchrcambodia.org/admin/media/newsletter/newsletter/english/CCHR%20Fair%20Trial%20Rights%20Newsletter%20on%20Right%20to%20Reasoned%20Judgment_Eng.pdf ។

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១. ច្បាប់អន្តរជាតិ

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ ត្រូវបានធានាយ៉ាងច្បាស់លាស់ដោយមាត្រា ១៤ កថាខណ្ឌ ១ នៃ**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ** ("ក.អ.ស.ព.ន") ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលដោយផ្ទាល់ទៅក្នុងច្បាប់ជាតិតាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ មិនត្រូវបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ទេនៅក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ប៉ុន្តែមាននៅក្នុងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (មាត្រា ១៤ នៃ ក.អ.ស.ព.ន) រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ(មាត្រា ១៤ (១) និងសិទ្ធិប្តឹងជំទាស់ទៅតុលាជាន់ខ្ពស់ (មាត្រា ១៤ (៥)) នៃ ក.អ.ស.ព.ន។[7]

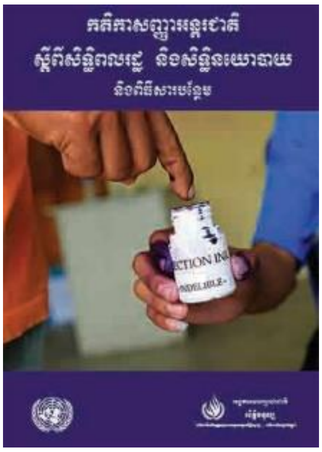

មាត្រា ១៤ (១) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖ "[...] ប៉ុន្តែ ការចេញសាលក្រមទាំងអស់ អំពីរឿងព្រហ្មទណ្ឌ" ឬរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវប្រកាសជាសាធារណៈ លើកលែងតែផលប្រយោជន៍អនីតិជន តម្រូវផ្សេងពីនេះ ឬរឿងក្តីអំពីទំនាស់គ្រួសារ ឬអាណាព្យាបាលរបស់កុមារ។"

មាត្រា ១៤ (៥) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖ "ជនគ្រប់រូបត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវមានសិទ្ធិសុំឱ្យសាលាក្តីជាន់ខ្ពស់ ពិនិត្យទៅលើការប្រកាស ពិរុទ្ធភាព និងការផ្តន្ទាទោសឡើងវិញ ស្របតាមច្បាប់។"

២.២. ច្បាប់កម្ពុជា

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ និង **សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ** ក៏ត្រូវបានការពារយ៉ាងជាក់លាក់ក្រោមច្បាប់កម្ពុជា។

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ ត្រូវបានធានាដោយ**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា** ("ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ") និង**ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ** ដូចដែលបានលើកឡើងខាងក្រោម៖

មាត្រា ៧ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ៖ "[...] គ្រប់ករណីទាំងអស់ សាលក្រមត្រូវប្រកាសជាសាធារណៈ [...]"។

---

[7] សៀវភៅណែនាំរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, ជំពូក ៧, (ឆ្នាំ២០០៣) ទំព័រ ២៩៣, https://www.ohchr.org/Documents/Publications/training9chapter7en.pdf ។

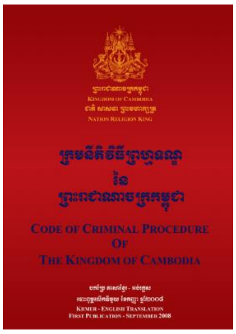

មាត្រា ៣១៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ "នៅក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ សាលក្រមត្រូវតែប្រកាសនៅពេលសវនាការជាសាធារណៈ។"

- **សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ** ក៏ត្រូវបានធានាដោយ**ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ**ផងដែរ៖

មាត្រា ៣៥៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ គ្រប់សាលត្រូវមានពីរផ្នែក៖

- ផ្នែកសំអាងហេតុពោលគឺជាទឡ្ហីករណ៍នៃអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ដែលនាំឱ្យតុលាការចេញ សេចក្តីសម្រេច។
- ផ្នែកសេចក្តីសម្រេចពោលគឺជាសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ។

អង្គហេតុត្រូវតែមានភាពច្បាស់លាស់ និងគ្មានការសង្ស័យ។ តុលាការត្រូវពិនិត្យមើលបទចោទនីមួយៗ និងទឡ្ហីករណ៍ដែលបាននៅពេលសវនាការ។

ផ្នែកសេចក្តីសម្រេចត្រូវចុះនិទ្ទេស អំពីបទល្មើសដែលជនជាប់ចោទបានប្រព្រឹត្តខុស អត្ថបទច្បាប់ដែលអនុវត្តទោស និងទណ្ឌកម្មរដ្ឋប្បវេណី។

មាត្រា ៤០៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ វិធានស្តីពីទម្រង់ និងហត្ថលេខាលើសាលក្រមរបស់សាលាដំបូង ត្រូវអនុវត្តលើសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍។

៣. សារសំខាន់

សិទ្ធិទទួលបានការប្រកាសសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ និង**សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ**មានសារសំខាន់ក្នុងការធានាប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌បើកចំហ មានតម្លាភាព និងការទទួលខុសត្រូវដែលប្រជាពលរដ្ឋជឿជាក់ និងជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃនីតិរដ្ឋ។ សេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ និងមានសំអាងហេតុ អនុញ្ញាតឱ្យមានការត្រួតពិនិត្យជាសាធារណៈលើការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌ និងសម្រាប់ការទទួលខុសត្រូវរបស់តុលាការចំពោះការសម្រេចចិត្ត ដែលពួកគេធ្វើ។[8]

ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវតែអាចឃើញយុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ជូន និងពីរបៀបដែលយុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ ដើម្បីធានាថា យុត្តិធម៌ត្រូវបានគ្រប់គ្រងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។ ភាពចាំបាច់ក្នុងការធ្វើឱ្យមានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ និងធ្វើឱ្យសេចក្តីសម្រេចនេះទៅជាសាធារណៈ តម្រូវឱ្យចៅក្រមពន្យល់ពីការសម្រេចចិត្តរបស់ខ្លួន និងធានាថាជនជាប់ចោទដឹងពីមូលហេតុ និងអ្វីដែលពួកគេកំពុងត្រូវបានកាត់ទោស ដែលការពារបុគ្គលពីភាពតាមទំនើងចិត្ត និងការរំលោភបំពានលើប្រព័ន្ធតុលាការ។[9]

[8] សៀវភៅណែនាំនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, ទំព័រ ១៧៣, ផ្ទ ២៤.២ ។

[9] សេចក្តីសង្ខេបផ្លូវច្បាប់នៃសិទ្ធិជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ, ជំពូក IV, ទំព័រ ២០៧។

បន្ថែមលើនេះ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុមានសារសំខាន់សម្រាប់ការអនុវត្តសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌សំខាន់មួយទៀត៖ **សិទ្ធិប្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់។**

យោងតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ដើម្បីអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពចំពោះសិទ្ធិទទួលបានការទោស និងការផ្តន្ទាទោស ដែលត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញដោយសាលាក្តីជាន់ខ្ពស់ ជនដែលត្រូវបានកាត់ឱ្យជាប់ទោស ក្នុងរយៈពេលដ៏សមរម្យមួយ មាន**សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ** ដែលមានសំអាងហេតុត្រឹមត្រូវសម្រាប់រាល់បណ្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់[10] សេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ ពិតជាអនុញ្ញាតឱ្យភាគីមើលឃើញអំពីរបៀបដែលចៅក្រមវាយតម្លៃភស្តុតាង របៀបដែលពួកគេបានឈានដល់ការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ហើយហេតុដូច្នេះ អនុញ្ញាតឱ្យភាគីកំណត់ចំណុច ដែលពួកគេចង់តទល់ចំពោះមុខតុលាការជាន់ខ្ពស់។[11] **សិទ្ធិទាំងនេះក៏អនុញ្ញាតឲ្យតុលាការជាន់ខ្ពស់ពិនិត្យ និងវិភាគយ៉ាងត្រឹមត្រូវលើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ទាប។** ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីសម្រេច ចៅក្រមត្រូវតែអាចដើម្បីមើលថាតើភស្តុតាងណាពឹងផ្អែកលើអ្វីសម្រាប់ការកាត់ទោស និងមូលហេតុអ្វី។ ការទទួលបានឯកសារចាំបាច់ផ្សេងៗទៀត ដូចជាកំណត់ហេតុសវនាការ គួរធ្វើឱ្យភាគីអាចទទួលបានក្នុងលក្ខណៈទាន់ពេលវេលាផងដែរ ដើម្បីឱ្យពួកគេអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួនយ៉ាងមានអត្ថន័យក្នុងការប្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់។[12] ប្រសិនបើបុគ្គលម្នាក់មិនទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងមានសំអាងហេតុ ដោយពន្យល់អំពីមូលដ្ឋានផ្សេងៗសម្រាប់ការកាត់ទោស ឬការផ្តន្ទាទោស ដូច្នេះសិទ្ធិប្តឹងជំទាស់ទៅតុលាការជាន់ខ្ពស់ចាត់ទុកជាគ្មានន័យ ដែលរំលោភបំពានលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។[13]

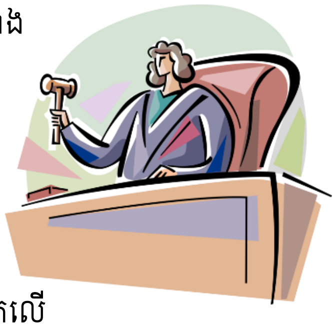

ជាចុងក្រោយ សេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ និងមានសំអាងហេតុអាចធ្វើឱ្យសាធារណជន**ទទួលបានព័ត៌មានផ្លូវច្បាប់ និងយល់ដឹងអំពីប្រភេទអំពើអ្វីប្រព្រឹត្តដែលស្របច្បាប់** ឬត្រូវបានហាមឃាត់ដោយច្បាប់។[14]

---

[10] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២, កថាខណ្ឌ ៤៩; គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, V. Francis v. Jamaica, Communication លេខ ៣២០/១៩៨៨, (១៩៩៣), កថាខណ្ឌ ១២.២, http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/320-1988.html។

[11]ម.ស.ម.ក, "ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌៖ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ" (ឆ្នាំ២០១៨); សាលដីកាសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ អ.វ.ត.ក សំណុំរឿងលេខ ០០២/០១, កថាខណ្ឌ ២០៥, ២០៧; សៀវភៅណែនាំនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, ទំព័រ ១៧៣, ចំណុច ២៤.២។

[12] ម.ស.ម.ក, "ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌៖ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ", (ឆ្នាំ២០១៨); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២, កថាខណ្ឌ ៤៩។

[13]ម.ស.ម.ក.," ព្រឹត្តិបត្រព័ត៌មានសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌៖ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ", ម.ស.ម.ក, ៥(២០១៨); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២, កថាខណ្ឌ ៨.៤។

[14] "ការសង្កេតការណ៍សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅសាលាឧទ្ធរណ៍ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ (ថ្ងៃទី០១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ដល់ ថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០)", ម.ស.ម.ក, ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០, ទំព័រ ១៤ ។

សិទ្ធិទាំងនេះក៏មានសារសំខាន់ផងដែរសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនៃយុត្តិសាស្ត្រ និងភាពច្បាស់លាស់ផ្នែកច្បាប់អំពីការបកស្រាយ និងការអនុវត្តច្បាប់។

៤. ដែនកំណត់

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ មិនមានលក្ខណៈដាច់ខាតទេ ហើយអាចត្រូវបានកម្រិតក្នុងកាលៈទេសៈមួយចំនួន។ យោងតាមមាត្រា ១៤ (១) នៃ ក.អ.ស.ព.ន ផ្តល់នូវបញ្ជីពេញលេញនៃការកម្រិតដែលអាចអនុញ្ញាតបានចំពោះសិទ្ធិនេះ។ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈអាចត្រូវបានកម្រិតនៅពេលដែលផលប្រយោជន៍របស់អនីតិជនត្រូវបានតម្រូវ ឬក្នុងដំណើរការនីតិវិធីដែលទាក់ទងនឹងជម្លោះអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬភាពជាអាណាព្យាបាលរបស់កុមារ។

សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ ត្រូវតែមានការគោរពគ្រប់ពេល និងគ្រប់ករណីទាំងអស់។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ចៅក្រមមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យឆ្លើយតបចំពោះអំណះអំណាងនីមួយៗ ដែលធ្វើឡើងដោយជនជាប់ចោទឡើយ។[15] សម្រាប់គណៈកម្មាធិការ**សិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ** ("UNHRC") តុលាការត្រូវតែប្រកាសការរកឃើញសំខាន់ៗ ភស្តុតាង និងហេតុផលផ្លូវច្បាប់នៃការសម្រេចចិត្តរបស់ខ្លួនជាសាធារណៈ។

សម្រាប់**តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប** វិសាលភាពដែលតួនាទីរបស់តុលាការត្រូវផ្តល់សំអាងហេតុចំពោះការសម្រេចចិត្តរបស់ខ្លួន ផ្សេងគ្នាដោយយោងទៅតាមលក្ខណៈនៃការសម្រេចចិត្ត និងត្រូវតែកំណត់ទៅតាម កាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿង។ ហេតុដូច្នេះ យ៉ាងហោចណាស់ ចៅក្រមប្រឈមនឹងការអះអាង ដែលសំខាន់ចំពោះលទ្ធផលនៃសំណុំរឿង។[16]

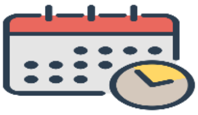

--ចប់--

[15] សៀវភៅណែនាំការិយាល័យឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស, ជំពូក ៧, ទំព័រ ២៩៣-២៩៥ ។

[16] សៀវភៅណែនាំការិយាល័យឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស, ជំពូក ៧, ទំព័រ ២៩៣-២៩៥; សេចក្តីសង្ខេបផ្លូវច្បាប់នៃសិទ្ធិបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ, ទំព័រ ២១០ ។